

OPS M1-17: Radiovyöhykkeet

Määräyksen tausta ja säädösperusta

EU:n yhteisten lentosääntöjen eli asetuksen (EU) N:o 923/2012¹ (SERA, *Standardised European Rules of the Air*, SERA) liitteen kohdan SERA.6005 mukaan toimivaltainen viranomaisen nimeää radiovyöhykkeet (*Radio Mandatory Zone*, RMZ). Suomessa toimivaltaiseksi viranomaiseksi on ilmailulain 3 §:n mukaan nimetty Liikenne- ja viestintävirasto.

SERAn määritelmän mukaan (2 artiklan 106 kohta) radiovyöhykkeellä ilma-alueksessa on oltava radiolaite ja sen käyttö on pakollista. Radiovyöhykkeeksi nimeyillä alueella VFR-lennoilla, jotka liikennöivät ilmatilaluokkien E, F tai G osissa, ja IFR-lennoilla, jotka liikennöivät ilmatilaluokkien F tai G osissa, on kuunneltava jatkuvasti asianmukaisella yhteydenpitokanavalla tapahtuvaa ilma-alusten ja maaseaman välistä puheviestintää ja muodostettava tarvittaessa kaksisuuntainen viestintäyhteys, ellei lennonvarmistuspalvelun tarjoaja ole toisin määrännyt kyseisen ilmatilan osalta (liitteen kohta SERA.6005 (a)(1)).

Tällä muutuskierroksella uuden radiovyöhykkeen perustamista on esittänyt Nummelan Lentokenttäyhdistys ry Nummelan lentopaikalle (EFNU), siellä käytössä olevan mittarilähestymismenetelmän suojaamiseksi. Lisäksi Suomen Ilmailuliitto ry (SIL) on esittänyt Kiiikan lentopaikan (EFIK) radiovyöhykkeen ylärajaa lasketta vaksi korkeuteen 4000 FT MSL muiden ilmatilankäyttäjien aloitteesta.

Määräyksen säädösperustana on ensinnäkin ilmailulain (864/2014) 3 §, jossa Liikenne- ja viestintävirasto nimetään EASA-asetuksessa (EU) 2018/1139² (aiemmin 216/2008) sekä sen nojalla annetuissa komission asetuksissa tarkoitetuksi toimivaltaiseksi kansalliseksi viranomaiseksi. Myös SERA-asetus on annettu EASA-asetuksen nojalla. Toiseksi säädösperustaan kuuluu ilmailulain 5 §, jonka mukaan Liikenne- ja viestintävirasto antaa tarkemmat määräykset siitä, miten Euroopan unionissa annettuja lentosääntöjä sovelletaan Suomessa. Kolmanneksi määräys perustuu ilmailulain 109 §:ään, jonka mukaisesti Liikenne- ja viestintävirasto vahvistaa ilmatilan käytön ja jäsentämisen periaatteet sekä antaa tarkempia määräyksiä ilmatilan turvallisesta, tehokkaasta ja joustavasta käytöstä.

Tämän määräyksen vastainen toiminta voi olla rangaistavaa liikenneturvallisuuden vaarantamisena tai törkeänä liikenneturvallisuuden vaarantamisena rikoslain 23 luvun 1 tai 2 §:n mukaisesti, siten kuin ilmailulain 175 §:ssä säädetään, tai ilmailurikkomuksena ilmailulain 178 §:n mukaisesti. Ilmailulain 57 §:n mukaan ilma-aluksen tai laitteen päällikön on ennen lennon aloittamista varmistauduttava siitä, että ilma-alus tai laite on lentokelpoinen ja että lento on muutoinkin valmisteltu säännösten ja määräysten mukaisesti. Päällikön on huolehdittava siitä, että lento suoritetaan turvallisesti ja että lennolla noudatetaan säännöksiä ja määräyksiä. Ilmailulain 178 §:n mukaan se, joka rikkoo lain 57 §:ssä ilma-aluksen tai laitteen

¹ Komission täytäntöönpanoasetus (EU) N:o 923/2012, annettu 26 päivänä syyskuuta 2012, yhteisistä lentosäännöistä, lennonvarmistuspalveluja ja -menetelmiä koskevista operatiivisista säännöksistä sekä täytäntöönpanoasetuksen (EU) N:o 1035/2011 ja asetusten (EY) N:o 1265/2007, (EY) N:o 1794/2006, (EY) N:o 730/2006, (EY) N:o 1033/2006 ja (EU) N:o 255/2010 muuttamisesta (EUVL L 281, 13.10.2012, s. 1–66)

² Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2018/1139, annettu 4 päivänä heinäkuuta 2018, yhteisistä siviili-ilmailua koskevista säännöistä ja Euroopan unionin lentoturvallisuusviraston perustamisesta, Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 2111/2005, (EY) N:o 1008/2008, (EU) N:o 996/2010, (EU) N:o 376/2014 ja direktiivien 2014/30/EU ja 2014/53/EU muuttamisesta sekä Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusten (EY) N:o 552/2004, (EY) N:o 216/2008 ja neuvoston asetuksen (ETY) N:o 3922/91 kumoamisesta (EUVL L 212, 22.8.2018, s. 1–122)

päälliköille säädettyä velvollisuutta lennon valmistelusta ja suorittamisesta, on tuomittava ilmailurikkomuksesta sakkoon, jollei teosta ole muualla laissa säädetty ankarampaa rangaistusta. Ilma-aluksen päälliköille asetettujen velvollisuuksien laiminlyönti voi johtaa myös ilmailulain 14 luvun mukaisesti hallinnollisiin seuraamuksiin, joita ovat huomautus tai varoitus sekä viime kädessä lupakirjan peruuttaminen väliaikaisesti tai pysyvästi.

Määräyksen valmistelu

Ilmatilarakenteita päivitetään vuosittain ASM-toimintakäsikirjassa kuvatun menetelyn mukaisesti. ASM-toimintakäsikirja on ilmailulain 107 §:ssä tarkoitettu ilmatilan hallintaa ohjaava käsikirja, joka sisältää ilmatilan joustavan käytön menetelmät. Sen mukaisesti ilmailun sidosryhmät ovat voineet esittää muutosesityksiä ilmatilarakenteisiin 15.5.2023 mennessä.

Toimitettujen muutosesitysten pohjalta Fintraffic Lennonvarmistus Oy on valmistellut vuodelle 2024 ilmatilapaketin. Radiovyöhykkeiden muutosten lisäksi paketissa käsitellään myös ehdotetut muutokset mm. ilmailun rajoitusalueisiin, tilapäisiin ilmatilavarausalueisiin (TRA), transponderivyöhykkeisiin (TMZ) ja vaara-alueisiin. Rajoitusalueiden ja ADIZ-alueiden muutokset tullaan julkaisemaan valtioneuvoston asetuksessa ilmailulta rajoitetuista alueista (930/2014), jonka valmistelusta vastaa liikenne- ja viestintäministeriö, minkä lisäksi ilmatilamuutoksia tehdään Traficomien päätöksillä. Vaara-alueet julkaistaan Traficomien ilmailumääräyksessä OPS M1-28 ja transponderivyöhykkeet ilmailumääräyksessä OPS M1-31.

Määräyksen muutoshanke käynnistettiin 11.10.2023 julkaistulla määräyshankepäättöksellä. Määräysluonnos on valmisteltu Liikenne- ja viestintävirastossa virkatyönä Fintraffic Lennonvarmistus Oy:n esitysten pohjalta. Nyt tehtäväksi suunnitellut muutokset perustuvat Nummellan Lentokenttäyhdistyksen ja Suomen Ilmailuliiton ehdotuksiin.

Ehdotetuista radiovyöhykkeistä ja niiden muutoksista järjestetään sidosryhmien kuulemiseksi lausuntokierros vuoden 2024 ilmatilamuutospaketin yhteydessä. Lopulliset päätökset uusien radiovyöhykkeiden perustamisesta ja olemassa olevien muutoksista tehdään saatujen lausuntojen perusteella. Muiden aiemmin nimettyjen radiovyöhykkeiden osalta ei ole nyt tarkoitus lausua.

Lausuntopalaute

(lisätään lausuntokierroksen jälkeen)

Arvio määräyksen vaikutuksista

Uusien radiovyöhykkeiden perustaminen edistäisi lentoturvallisuutta ja eri lentotointamuuotojen turvallista yhteensovittamista kyseisillä lentopaikoilla.

Muutokset rajoittaisivat radiottomien ilma-alusten lentämistä näillä alueilla. Suomen ilmailukäsikirjan (AIP Finland) osan GEN 1.5 kohdan 4 mukaisesti ilmaliikennepalveluelin voi kuitenkin myöntää poikkeuslupia radiovaatimuksesta VFR-lentoja varten ilma-aluksille, joilla ei ole mahdollisuutta kaksipuoliseen radioliikenteeseen ATS-elimen kanssa. Käytännössä valtaosassa ilma-aluksia on jo radiovarustus, lukuun ottamatta esimerkiksi varjoliitimiä, joten laitevaatimuksella ei odoteta olevan merkittävää vaikutusta asiakkaiden toimintaan.

Käsi käyttöinen ilmailuradio on hinnaltaan yleensä muutaman sataa euroa, asennettuna noin tuhat euroa. Ilmailuradion käyttäjällä on oltava Traficomien myöntämä kelpuus ilmailuradioviestinnän hoitamiseen (rajoitettu radiopuhelimenhoitajan kelpuus). Kyseessä on lupakirjaan merkittävä kelpuus, josta Liikenne- ja viestintäviraston liikennettä koskevista maksullisista suoritteista annetun liikenne- ja viestintäministeriön asetuksen (1255/2021, uusin muutos 434/2023) mukaan peri-

tään 180 euron maksu. Kelpuutuksen saamiseksi vaaditaan koulutus, josta määrätään kansallisessa ilmailumääräyksessä TRG M1-11, Koulutus rajoitettua radiopuhelimenhoitajan kelpuutusta varten, sekä ilmailuohjeessa TRG T1-17. Kurssin voi suorittaa etäopiskeluna verkossa.

Ilmailutoiminnassa käytettävällä radiolähtimellä puolestaan pitää olla Traficomin myöntämä radiolupa, josta peritään taajuusmaksua. Ilmailun VHF-radiopuhelimen vuosittainen taajuusmaksu on noin 20 euroa kannettavasta laitteesta, ja ilmailukseen kiinteästi asennetuista radiolaitteista noin 20-40 euroa/vuosi.

Uusien radiovyöhykkeiden perustaminen edellyttää Fintraffic Lennonvarmistukselta ilmailukarttojen ja ilmailukäsikirjan (AIP) päivittämistä. Ilmailijoille aiheutuu kustannuksia uusien ilmailukarttojen (ANC-karttojen) hankkimisesta, sillä kunkin alueen ilmailukartta maksaa muutamia kymmeniä euroja. Viranomaisen on tiedotettava uusista radiovyöhykkeistä ja tarpeen mukaan tehtävä toiminnasta turvallisuusarviot.

Määräyksellä ei ole vaikutuksia ympäristöön, esteettömyyteen, yhdenvertaisuuteen eikä tasa-arvoon.

Yksityiskohtaiset perustelut

Kohta 2, Radiovyöhykkeiden nimeäminen ilmatilaan: Suomen lentotiedotusalueella sijaitsevien radiovyöhykkeiden luetteloon on ehdotettu lisättäväksi yksi uusi radiovyöhyke, joka sijoittuisi Nummelan lentopaikalle (EFNU). Määräyksessä ilmoitettaiisiin radiovyöhykkeen koordinaatit ja korkeusrajat SFC – 2500 FT MSL.

Nummelan lentokenttäyhdistyksen aloitteesta esitetään perustettavaksi radiovyöhyke Nummelan lentopaikalle suojaamaan lentopaikalla olevaa mittarilähestymismenetelmää. Tarkoituksena on varmistaa edellytykset mittarilentomenetelmää suorittavan ja muun liikenteen tilannetietoisuuden ylläpitämiselle sekä tarvittaessa kaksisuuntaisen radioyhteyden muodostamiselle.

Toiseksi SIL esittää Kiikalan lentopaikan (EFIK) radiovyöhykkeen ylärajan laskemista korkeuteen 4000FT MSL muiden ilmatilankäyttäjien aloitteesta. Kiikalan lentopaikalle alun perin perustetun radiovyöhykkeen yläraja on FL95.

Kohta 3, Poikkeukset: Maininta lennonvarmistuspalvelun tarjoajan kohdan SE-RA.6005 myöntämistä poikkeuksista on muutettu yleiseksi viittaukseksi Suomen ilmailukäsikirjan (AIP) kohtaan GEN 1.5, jossa kuvataan poikkeukset radiovaatimuksesta. Tämä johtuu siitä, että lennonvarmistuspalvelun tarjoaja ei voi myöntää poikkeuksia valvomattomaan ilmatilaan.

Määräyksen aikataulu

Muutettu määräys annetaan alkuvuodesta 2024 ja se tulee voimaan AIRAC-päivänä 18.4.2024, jolle muutkin ilmatilamuutokset keskitetään.

Määräyksestä viestiminen

Lopullinen määräys julkaistaan Finlex-säädöstietopankissa ja Traficomin ilmailumääräyskokoelmassa. Määräyksen muuttumisesta tiedotetaan viraston verkkosivuilla sekä sähköpostitse ilmailun sääntelyn jakelulistalle ilmoittautuneille ja muille ilmatilamuutosten sidosryhmille.

LIITTEET:

Kommenttikooste (*lisätään lausuntokierroksen jälkeen*)